

روی دیگر تحصیل مجازی در ایام کرونایی

ورود مهمان ناخوانده‌ای به نام کرونا ویروس دو ترم است که چهره آموزش‌های رسمی کشور را متفاوت کرده است...

ورود مهمان ناخوانده‌ای به نام کرونا ویروس دو ترم است که چهره آموزش‌های رسمی کشور را متفاوت کرده است و دانشجویان به جای حضور فیزیکی در کلاس‌های درس از طریق، رایانه، تبلت، گوشی و سایر ابزارهای هوشمند صدای اساتید را می‌شنوند و علی‌رغم کاستی‌ها و نگرانی‌های موجود، آموزش‌های خود را پیگیری می‌کنند.

به گزارش ایسنا؛ شیوع کرونا ویروس از همان ابتدا تحولات زیادی در زندگی و برنامه‌های مرسوم جوامع ایجاد کرد که به طبع آن تمامی تصمیمات و سیاست‌گذاری‌ها بر مبنای پیشگیری از شیوع این ویروس تدوین شد، بر این اساس تکنولوژی‌ها، فضای مجازی و اینترنت به عنوان چتر نجات به طور جدی و علنی وارد عرصه زندگی تک‌تک افراد قرار گرفت و جوامع با کمک این تکنولوژی چرخ زندگی خود را مجدد به حرکت درآوردند و اجازه ندادند زندگی آنها حتی برای کوتاه مدت دچار وقفه و سکون شود.

دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی از جمله محوری‌ترین و مهم‌ترین مراکز در معرض شیوع کرونا ویروس نیز از همان ابتدای ورود کرونا به کشور بساط آموزش حضوری خود را به طور کامل چیدند و به سمت آموزش‌های مجازی حرکت کردند. روندی که قبل از شیوع این ویروس در بسیاری از دانشگاه‌ها به عنوان یک چشم‌انداز و برنامه طولانی مدت به شمار می‌رفت و حتی تصور هم نمی‌کردند روزی درب کلاس‌های فیزیکی به روی دانشجویان بسته شود و دانشجویان مجبور باشند از پشت دریاچه مجازی برنامه‌های خود را پیگیری کنند.

در واقع در ابتدای شیوع بیماری کووید-۱۹، در بسیاری از مراکز آموزش عالی حتی انتظار تعطیلی کامل این نیمسال وجود داشت. همچنین پیش از شیوع؛ بین‌المللی‌ها؛ های نهادهای ذی‌ربط مبنی بر تاریخ‌های بازگشایی دانشگاه‌ها؛ که از ۱۰ اسفند ماه ۱۳۹۸ ذکر شده بود باعث تغییر تصمیمات در دانشگاه‌ها؛ می‌شد و اکثر مراکز آموزش عالی به دنبال آموزش حضوری و برگزاری کلاس‌های فوق‌العاده پس از بازگشایی بودند که تصمیمات مهم و کلیدی وزارت علوم در همان ابتدا باعث شد بسیاری از مراکز به فکر ارائه آموزش به روش‌های مختلف بیفتند.

در این راستا با ابلاغ تصمیمات وزارت علوم به دانشگاه‌ها؛ در بسیاری از دانشگاه‌ها تصمیم گرفته شد تا زمان بازگشایی مراکز آموزشی، آموزش الکترونیکی بدون وقفه جایگزین شود و پس از بازگشایی آموزش حضوری ادامه یابد. در حال حاضر دو ترم است که دانشگاه‌های کشور برنامه‌های رسمی خود را کنار گذاشته و روزهای جدیدی را تجربه می‌کنند.

اگرچه برخی دانشگاه‌ها در ابتدا آموزش مجازی را جدی نگرفتند و منتظر شدند این ویروس در کوتاه مدت بساط خود را از کشور جمع کند و برود، اما بعد از مدتی تقریباً تمامی مراکز آموزشی در تکاپوی اتخاذ سیاست و برنامه‌ای برای پیش برد برنامه‌های آموزشی و حضوری خود شدند و در حال حاضر آموزش مجازی و غیرحضوری که جایگزین آموزش‌های فیزیکی در تمامی دانشگاه‌های کشور قرار گرفت در این میان بسیاری از دانشجویان از شیوه نوین آموزش‌های مجازی راضی و بسیاری نیز انتقاداتی به این روند آموزشی دارند.

مشارکت پایین در آموزش‌های مجازی

در این رابطه "رسول امیری" دانشجوی دوره کارشناسی ارشد دانشگاه خوارزمی با بیان اینکه میزان مشارکت آموزش مجازی بسیار پایین‌تر از آموزش حضوری است، به ایسنا گفت: بخشی از هم‌کلاسی‌های ما و همچنین دانشجویان سایر دوره‌ها به دلیل مشکلات تکنیکی صدا و امثالهم در این کلاس‌ها مشارکت نمی‌کنند و برخی هم علاقه نشان نمی‌دهند. در حالیکه در فضای واقعی، دانشجو نمی‌تواند مشارکتی در کلاس‌های درس نداشته باشد.

وی ادامه داد: آموزش مجازی برای من یک تجربه تازه بود. اگر مشکلات تکنیکی، فنی و سرعت اینترنت حل شوند، به نظرم جایگزین خوبی برای آموزش‌های حضوری در مواقع خاص است. البته تردیدی در این نیست که آموزش‌های

حضوری ترجیح دارد چرا که ارتباط رو در رو میان دانشجو و استاد، امکان ارزیابی میزان فهم دانشجو حتی از طریق دیدن چهره دانشجو، امکانات بیشتر برای گفتگو و تعمیق فهم دانشجو در نظام حضوری بیشتر است. اما آموزش مجازی در شرایط بحرانی مثل کرونا و یا حتی در مواقعی که قرار است کلاس های فوق العاده ای ترتیب داده شود، به نظر من شیوه بسیار عالی محسوب می شود.

چاره ای جز آموزش مجازی وجود ندارد

این دانشجو تاکید کرد: درشرایطی که شیوع بیماری کرونا امکان حضور فیزیکی در محیط های دانشگاهی را از ما گرفته است بنابراین چاره ای وجود ندارد مگر اینکه از شیوه های دیگر آموزشی که همان آموزش مجازی است برای تحصیل استفاده کنیم و بهترین استفاده از فضای مجازی و اینترنت داشته باشیم.

همچنین زینب علیزاده دانشجوی دوره کارشناسی دانشگاه تهران در خصوص مزایا و معایب آموزش در فضای مجازی به ایسنا گفت: قبل از شیوع بیماری کرونا فضای مجازی بستر لازم در انجام برخی امور روزمره فراهم کرده بود ولی درمبحث آموزش فرصتی فراهم شد تا به صورت جدی تر این فضا را تجربه کنیم و این تجربه در آموزش مجازی، در صورت وجود اینترنت مطلوب می تواند انگیزه یادگیری را برای کاربر بیشتر کند.

وی ادامه داد: تجربه آموزش و ارتباط با استاد در فضای مجازی برای اولین بار چالش هایی را به دنبال داشت که تا حدودی دانشجو را از هدف آموزش و یادگیری دور می کرد، نبود بستری لازم برای اینترنت سریع و ارزان، آشنا نبودن با نرم افزارهای کاربردی در آموزش و صرف زمان زیاد برای یادگیری، کیفیت آموزش ها را پایین می آورد.

این دانشجو تاکید کرد: آموزش مجازی صرفاً ارزش مکمل بودن دارد و می تواند در کنار آموزش های حضوری، وجود داشته باشد و در مواقع خاص به کار گرفته شود. قطعاً آموزش های مجازی کیفیت آموزش حضوری را ندارند. البته در صورتیکه با تحول تکنولوژی بتوان آن را به سطح آموزش حضوری نزدیک کرد، بیشتر می توان از آن استفاده کرد.

آموزش مجازی خالی از ایراد نیست

"آرزو" دانشجوی ترم ۲ رشته باستان شناسی دانشگاه تهران در گفت و گو با ایسنا با بیان اینکه کلاس های مجازی تا حدودی نیازهای آموزشی شان را برطرف کرده است، گفت: آموزش آنلاین بهترین راه حل برای جلوگیری از ایجاد وقفه آموزشی در ایام کرونایی است اما خالی از ایراد نیست. البته در ابتدا ضعیف بودن اینترنت سبب می شد به سختی وارد سامانه آموزشی شویم و حتی در مواردی اتصال حین آموزش قطع می شد از طرفی هزینه های بسته های اینترنت زیاد است و علیرغم وعده های داده شده هنوز اینترنت رایگان در اختیار دانشجویان قرار نگرفته است.

کلاس ها بازدهی ندارند

این دانشجوی رشته باستان شناسی دانشگاه تهران در مقایسه آموزش الکترونیک و حضوری گفت: معتقدم آموزش آنلاین بازدهی کلاس های حضوری را ندارد چون میزان بحث و گفت و گو و طرح پرسش از سوی دانشجو کمتر است اما ذخیره و دانلود مطالب آموزشی از محاسن این شیوه از آموزش است. ضمن اینکه با صرف نظر از هزینه اینترنت، کاهش هزینه در رفت و آمد و وقت از دیگر نکات مثبت آموزش الکترونیک است.

وی نداشتن آشنایی دانشجو و استاد با این شیوه آموزش را از علل کاهش کیفیت فرآیند یاددهی - یادگیری برشمرد و افزود: در این شیوه از آموزش دانشجو، باید پیگیر فرآیند یادگیری باشد. البته درصد کمی از دانشجویان از اینترنت پر سرعت بهره مند بودند، در این ایام برای تهیه کتاب های معرفی شده از سوی اساتید هم با مشکل مواجه شدیم هر چند سایت انتشارات دانشگاه تهران برخی کتاب ها را به رایگان در اختیار دانشجویان قرار داد اما کتاب مورد نظر من در سایت مذکور نبود.

"فراہانی" دانشجوی ترم ۴ رشته علوم تربیتی دانشگاه تهران نیز در گفت و گو با ایسنا با اشاره به وجود یکسری ایرادات فنی به آموزش آنلاین گفت: استفاده از برخی اپلیکیشن ها سبب می شود که حین برگزاری کلاس مجازی صدای یکسری از دانشجویان به استاد نرسد از این رو باید زیرساخت ها اصلاح شد.

تعامل بین استاد و دانشجو مناسب نیست

وی با اعتقاد به این که در این شیوه از آموزش تعامل میان استاد و دانشجو در سطح مناسبی نیست، خاطرنشان کرد: در ۷۰ درصد کلاس ها ارتباط تنها یک طرفه است و در صورت ارتباط دو طرفه ارتباط کاملاً سطحی است که این موضوع هم بازدهی یادگیری را کاهش می دهد.

این دانشجوی رشته علوم تربیتی دانشگاه تهران با بیان این که در آموزش آنلاین دانشجو سر کلاس حضور ندارد و می تواند در هر وضعیتی باشد، افزود: این موضوع سبب می شود تا تمرکز دانشجو کافی نباشد و آموزش و درس را جدی نگیرد.

"فراهانی" با انتقاد از اجرای این شیوه از آموزش برای دانشجویان دانشگاه تهران بدون معرفی این شیوه تصریح کرد: استاد و دانشجو با آموزش مجازی نا آشنا بودند. متأسفانه اساتید از روش تدریس سنتی در آموزش مجازی استفاده کردند اما در عین حال برخی دیگر از اساتید در طول ترم عملکردهایی را خواستار بودند که در پایان ترم با مشکلی در خصوص ارزشیابی مواجه نشویم.

نگرانی از نحوه ارزیابی پایان ترم

این دانشجوی رشته علوم تربیتی دانشگاه تهران مهم ترین دغدغه خود را در شیوه ارزشیابی پایان ترم دانست و در ادامه خاطرنشان کرد: در برخی دروس از آموزش عقب هستیم و برخی دروس به صورت آفلاین برگزار شده است که این موارد نگرانی از ارزشیابی پایان ترم را بیشتر می کند و باید علاوه بر اصلاح زیرساخت های فنی آموزش الکترونیک اساتید روش ارائه دروس متناسب با فضای مجازی را داشته باشند و متکی به روش های سنتی حضور نباشند.

یکی از دانشجویان دانشگاه صنعتی شریف نیز در گفت و گو با ایسنا با بیان اینکه آموزش مجازی کیفیت آموزش های حضوری را ندارد و نمی شود در آینده جایگزینی آموزشی های رسمی شود، گفت: باور من این است که آموزش مجازی صرفاً ارزش مکمل بودن دارد و می تواند در کنار آموزش های حضوری، وجود داشته باشد و در مواقع خاص به کار گرفته شود. قطعاً آموزش های مجازی کیفیت آموزش حضوری را ندارند. البته در صورتیکه با تحول تکنولوژی بتوان آن را به سطح آموزش حضوری نزدیک کرد، بیشتر می توان از آن استفاده کرد.

صرفه جویی در هزینه های دانشجویان

وی نیز درباره مزایا و معایبی که شیوه مجازی تدریس داشت می گوید: صرفه جویی در هزینه و زمان یکی از مزایای آموزش مجازی بود. برای دانشجویان شهرستانی، تحصیل در تهران هزینه زیادی دارد و با مجازی شدن آموزش هزینه این دانشجویان کاهش پیدا کرده است. علاوه بر آن در زمانی که کلاس ها به صورت حضوری برگزار می شد در فاصله میان کلاس ها با هدررفت زمان مواجه بودیم اما در آموزش آنلاین در استفاده از زمان بسیار صرفه جویی شد.

این دانشجوی رشته مهندسی کامپیوتر ادامه می دهد: مزیت دیگری که این شیوه ی آموزشی داشت، دسترسی به فیلم های کلاس ها بود. اگر دانشجویی کلاسی را از دست می داد می توانست در زمان های خالی خود ویدیوهای کلاس ها را ببیند. اما شاخص ترین مشکلی که در آموزش مجازی وجود داشت، تعاملی نبودن کلاس ها بود. البته دانشگاه سعی کرد که دانشجویان هم در کلاس ها مشارکت داشته باشند اما با کلاس های حضوری تفاوت زیادی داشت.

شرایط مناسب دانشگاه شریف در آموزش مجازی

این دانشجو در ادامه گفت: فکر کنم دانشگاه ما جزو اولین دانشگاه هایی بود که سامانه های برگزاری کلاس های مجازی را راه اندازی کرد و دانشجویان و استادان نیز به سرعت خود را با آن وفق دادند، سرعتی که در راه اندازی سامانه و برگزاری کلاس ها وجود داشت قابل توجه بود. به نظر می رسد دانشگاه صنعتی شریف از لحاظ نرم افزاری و سخت افزاری از گذشته زیرساخت هایی را فراهم کرده بود که توانست به این سرعت برگزاری کلاس ها را به شیوه مجازی ادامه دهد. با توجه به ناگهانی بودن تعطیلی مراکز آموزشی، خیلی خوب شرایط مدیریت شد.

وی تاکید دارد که اگر این امکان وجود داشته باشد تا کلاس هایی که حضوری برگزار می شوند ضبط شوند و دوباره برای دانشجویان قابل دسترس باشند، خیلی خوب است اما احتمالاً هزینه زیادی دارد و باید دید اولویت دانشگاه ها چیست

اما حتی اگر فیلم برخی از کلاس های حضوری هم ضبط شود بسیار خوب است.

یکی دیگر از دانشجویان که در مقطع کارشناسی دانشگاه علم و صنعت تحصیل می کند، درباره مزایا و معایبی که آموزش مجازی داشت به ایسنا می گوید: مزایای آموزش مجازی خیلی بیشتر از معایب آن است و کم شدن رفت و آمدها در شهری مثل تهران که ترافیک سنگینی دارد خیلی مهم است. بزرگترین عیبی که دارد این است که خیلی از اسنادها بلد نیستند با سامانه دانشگاه کار کنند علاوه بر آن این مدل از امتحان های پایان ترم نیز مناسب نیست و زیرساخت های دانشگاه ضعیف است.

حذف حضور و غیاب

این دانشجو گفت: یکی دیگر از مزایای کلاس های مجازی می تواند این باشد که حضور و غیاب دیگر بی معنا شود چرا که بسیاری از دانشجویان همسن و سال من کار می کنند و تداخل کلاس ها و ساعت کاریشان معضل محسوب می شود اما وقتی کلاس های مجازی ضبط می شود این معضل دانشجویان هم برطرف می شود.

این دانشجوی مهندسی کامپیوتر دانشگاه علم و صنعت درباره تجربه آموزش مجازی در این دانشگاه می گوید: اصلا زیرساخت های دانشگاه مناسب نبود. من به استادان درس هایی که شرکت در آن ها برایم مهم بود ایمیل می فرستادم و از آن ها می خواستم کلاس ها را در پلتفرم دیگری برگزار کنند و استادانی که پلتفرم های دیگری را انتخاب کردند کلاس های باکیفیت تری داشتند.

وی در پایان با استقبال از این که بعد از دوران شیوع کرونا همچنان به آموزش مجازی توجه شود گفت: به نظرم بسیار مناسب است که در آینده و با رفع شیوع بیماری کلاس هایی که آزمایشگاه و کار عملی ندارند به صورت مجازی برگزار شود.

از سر و ته دروس زده می شود

این دانشجو ادامه داد: یکی از معایب این شیوه از آموزش این بود که از سر و ته برخی از دروس زده شد و طرح درس تغییر کرد. مثلا یکی از استادها ما صرفا هر جلسه چند پیام صوتی در واتس اپ قرار می داد و می گفت این ها را گوش کنید و بعد سوالی داشتید بپرسید. با این شیوه، کیفیت آموزش در برخی از دروس بسیار پایین آمد.

این دانشجوی کارشناسی ارشد مدعی است: در ترم گذشته ما اصلا از سامانه دانشگاه استفاده نکردیم و از آن جایی که اینترنت فقط برای سامانه دانشگاه مجانی محسوب می شد من و همکلاسی هایم مجبور شدیم برای اینترنت هزینه زیادی بپردازیم. اگر می شد این سامانه را به گونه ای طراحی کنند که همه ی دانشجویان از شهرها و روستاهای مختلف در آن حضور داشته باشند و بر عملکرد استادان هم نظارتی وجود داشته باشد، خیلی خوب می شد اما ما استادی داشتیم که اصلا کلاسی در واتس اپ یا سامانه های دیگر تشکیل نداد و صرفا هفته ای دو سوال در یک گروه مجازی قرار می داد و می خواست که پاسخ آن ها را ایمیل کنیم. به نظر من می توان در آینده برخی از کلاس ها حضوری باشد و برخی مجازی. این شیوه باعث می شود که شرایط دانشجویانی که شاغل هستند هم بهتر شود.

همچنین یکی از دانشجویان دکتری دانشگاه تهران با بیان این که بحران کرونا شرایطی را فراهم کرد که افراد برای فائق آمدن بر مشکلات راه های مختلف را آزمودند، افزود: در هر صورت ارائه آموزش الکترونیک در سطح دانشگاه های سراسر کشور تجربه عظیم و ارزشمندی است که می توان از این تجربیات در مراحل بعدی آموزش مجازی استفاده بهینه ای برد. سال گذشته به دلیل آلودگی هوا و بارش برف، برخی مدارس و دانشگاه های کشور مجبور به تعطیلی شدند که با استفاده از تجارب این روزها در سال های آتی می توان از میزان تعطیلی مدارس و دانشگاه ها کاست.

وی تمرین این سبک از زندگی را تجربه ای جدید برای دانشجو و استاد دانست و گفت: در روزهای آغازین، این شیوه از آموزش یکسری مشکلاتی ایجاد شد که افراد همواره سعی کردند با به کارگیری روش هایی برآن ها فائق آیند.

تلاش اساتید برای رفع مشکلات آموزش مجازی

این دانشجو گفت: مواردی از اساتید و دانشجویان را می دیدم که، یادگیری و آموزش را از راه های مختلف گوشی تلفن همراه و رایانه امتحان می کردند تا کیفیت یادگیری را افزایش دهند، در عین حال تلاش می کردند که اسباب مزاحمت

خانواده را فراهم نکنم از طرفی هم می‌کوشیدند مشکلات دیگر دانشجویانی که به واسطه این ویروس منحوس برای آنها ایجاد شده بود، را برطرف کنند.

وی با اشاره به اقدام دانشگاه تهران مبنی بر اختصاص ۵۰ وام ۵۰ میلیون تومانی برای خرید تجهیزات آموزش مجازی به دانشجویان دانشگاه تهران، اقدام بسیار جالب و لازم به ویژه برای دانشجویان کم‌برخوردار است. در ادامه خاطرنشان کرد: همه این تصمیمات، اقدامات و کمک‌های مردمی و دستگاه‌های مختلف در این ایام، خود بیانگر تبدیل تهدید به فرصت است و این قطعاً در کوتاه مدت و بلندمدت دستاوردهای عظیمی در عرصه فضای مجازی را در پی خواهد داشت و ما قطعاً با تلاش همه عناصر کشور در این زمینه نیز قوی خواهیم شد.

این دانشجو در ادامه با ارائه پیشنهادی گفت: خوب است برخی نهادهای دانشگاهی فیلم‌های آموزشی کوتاهی را تهیه کنند که در آن همه فضاهای مجازی، اپلیکیشن‌ها و پلتفرم‌ها در زمینه آموزش مجازی شناسایی و معرفی شوند. البته باید استفاده از این برنامه‌ها با زبانی ساده و غیر تخصصی به مخاطبان آموزش داده شود. همچنین این رزمایش همدلانه و کمک‌مومنانه مردم که هر روز از اخبار شنیده می‌شود، می‌تواند به این عرصه نیز کشانده شوند تا مقداری از دغدغه خانواده‌ها و دانشجویان درگیر آموزش مجازی را به خاطر عدم دسترسی به امکانات و تجهیزات لازم، کم‌کرد.

وی با بیان این که اضطراب، نگرانی و نامشخص بودن وضعیت کرونا در ابتدا برای همه آزاردهنده بود، افزود: البته به مرور زمان و تدریجاً این مشکلات برطرف شد.

عدم تمرکز در آموزش های مجازی

وی نداشتن تمرکز را از دیگر معایب آموزش الکترونیک برای دانشجویان دانست و گفت: این در حالی است که در کلاس‌های حضوری اساتید همواره می‌کوشند تا تمرکز دانشجویان را به هر نحوی به مطالب آموزشی جلب کنند.

این دانشجو دانشگاه تهران با بیان این که در آموزش آنلاین دانشجو در کلاس درس حضور ندارد و می‌تواند در هر وضعیتی از مطالب آموزشی استاد استفاده کند، گفت: همه این شرایط سبب می‌شود تا دانشجو درس را جدی نگیرد، از این رو برای برطرف کردن این ایراد آموزش مجازی مشارکت بیشتر دانشجو ضروری است.

وی هزینه بالای اینترنت را از دیگر معایبی دانست که دانشجویان در دوران کرونایی با آن مواجه بودند و ادامه داد: یکسان نبودن سرعت اینترنت در نقاط مختلف شهری و روستایی، بهره‌مند نبودن همه دانشجویان از گوشی‌های تلفن همراه هوشمند و لپ‌تاپ با سرعت پردازش بالا و ... همگی از معایب آموزش آنلاین برای دانشجویان دانشگاه تهران و حتی دیگر دانشگاه‌ها بود.

به گزارش ایسنا؛ با توجه به اظهار نظرهای دانشجویان در خصوص مزایا و معایب آموزش مجازی، به نظر می‌رسد به دلیل ابهام در آینده شیوع کرونا ویروس، دانشگاه‌ها و مسئولان آموزش عالی و آموزش پزشکی ضمن بررسی دقیق مزایای این آموزش، امکانات و بودجه‌های بیشتری برای تقویت زیرساخت‌های آموزش‌های مجازی دانشجویان صرف کنند، اگر چه با توجه به جدید بودن این نوع آموزش و عدم آمادگی دانشگاه‌ها و زیرساخت‌های مراکز علمی دانشگاهی برای تعمیم این نوع آموزش به همه دروس و همه مقاطع، برخی کسری‌ها و عملکردهای ضعیف قابل توجیه باشد. اما به دلیل اینکه این نوع آموزش در ترم آینده نیز ادامه دارد خواهد بود و مسئولان نیز اظهارنظرهایی در خصوص ادامه دار شدن آموزش مجازی در دوران پسا کرونا داشتند، باید با استفاده از تجربه فعلی به طور جدی‌تر برای تقویت زیرساخت‌های این نوع آموزش چاره‌اندیشی شود تا خدشه‌ای به کیفیت آموزش و عدالت آموزشی وارد نشود.